

POST REDITUM, IN
SENATU
ORATIO.

SI, Patres conscripti, pro vestris immortalibus in me, fratremque meum, liberosque nostros meritis parum vobis cumulate gratias egero, quaeso, obtestorq̄ ne mea naturę potius, quàm magnitudini vestrorum beneficiorum, id tribuendum putetis. Quę enim tanta potest existere ubertas ingenij, quę tanta dicendi copia, quod tam divinum, atque incredibile genus orationis, quo quisquam possit vestra in nos universa pro merita, non dicam cõplecti orando, sed percensere numerando? Qui mihi fratrem optantissimum, me fratri amantiſſimo, liberis nostris parentes, nobis liberos: qui dignitatem, qui ordinem, qui fortunas, qui amplissimam Rempub. qui patriam, quę nihil potest esse iucundius, qui denique nos metipſos vobis reddidistis. Quod si parentes charissimos habere debemus, quod ab iis nobis vita, patrimonium, libertas, civitas tradita est: si Deos immortales, quorum beneficio, & hæc tenuimus, & cæteris rebus aucti sumus: si populum Rom.

cu-

cuius honoribus in amplissimo consilio, & in altissimo gradu dignitatis, atq̄ in hac omnium terrarum arce collocati sumus: si hunc ipsum ordinem, à quo sæpè magnificentissimis decretis sumus honestati: immensum quidam, & infinitum est, quod vobis debeamus, qui vestro singulari studio, atque consensu parentum beneficicia, Deorum immortalium munera, populi Rom. honores, vestra de me multa iudicia, nobis omnia uno tempore reddidistis: ut cum multa vobis, magna populo Rom. innumeralia parentibus, omnia Dijs immortalibus debeamus, quod hæc antea singula per illos habuerimus, nunc universa per vos recuperavimus. Itaque P. C. quod ne optandum quidem est homini, immortalitatem quamdam per vos adepti videmur: quod enim tempus erit unquam, quo vestrorum in nos beneficiorum memoria, ac fama moriatur? Qui illo tempore, cum viſto, metu, minis obtulerentur, non multo post discessum meum universi me revocavistis, referente L. Mummius fortissimo, atque optimo viro: quem habuit ille pestifer annus, & maximè fidelem, & minime timidum, & si dimicare placuisset, defensorem salutis meę. Postea quam vobis potestas decernendi non est permissa per eum Tribunum plebis, qui cum per se Rempub. lacerare non posset, sub alieno

ſce-

scelere delevit, numquam de me siluistis, nunquam meam salutem non ab his Consulibus, qui vendiderant, flagitavistis. Itaque vestro studio, atque autoritate perfectum est, ut ille ipse annus, quem ego mihi, quam patriæ malueram esse fatalem, octo Tribunos haberet, qui promulgarent de salute mea, & ad vos saepenumero referrent. Nam Consules modesti, legumque metuentes, impediabantur lege, non eâ, quæ de me, sed eâ, quæ de ipsis lata erat, cum meus inimicus promulgavit. Ut si revixissent hi, qui hæc penè delerunt, tum ego redire: quo factò utrumque confessus est, & se illorum vitam desiderare, & magno in periculo Remp. futuram, si aut hostes, atque interfectores Reip. revixissent, aut ego non revertissem. Itaque illo ipso anno, cum ego cessissem, princeps autem civitatis, non legum præsidio, sed parietum vitam suam tueretur; Resp. sine Consulibus esset, neque solum parentibus perpetuis, verum etiam tutoribus annuis esset orbata, sententias dicere prohiberemini, caput meæ proscriptio- nis recitaretur: nunquam dubitatis meam salutem cum communi salute coniungere. Postea verò quàm singulari, & præstantissima virtute P. Lentuli Consulis, ex superioris anni caligine, & tenebris lucem in Rep. Kalend. Ianuar. respicere ccepistis, cum Q. Metelli nobilissimi homi-
nis,

nis, atque optimi viri summa dignitas, cum Pre-
torum, Tribunorum plebis penè omnium vir-
tus, & fides Reipub. subvenisset; cum virtute,
gloriâ, rebus gestis Cn. Pompeius omnium
gentium, omnium sæculorum, omnis memo-
riæ facilè princeps, tuto se in senatum venire
arbitraretur; tantus vester consensus de salute
mea fuit, ut licet corpus abesset meum, digni-
tas iam in patriam revertisset. Quo quidem
mente, quid inter me, & meos inimicos interes-
set, existimare potuistis. Ego meam salutem de-
ferui, ne propter me civium vulneribus Respub.
cruentaretur: illi meum reditum non populi
Romani suffragiis, sed flumine sanguinis inter-
cludendum putaverunt. Itaque postea nihil vos
civibus, nihil socijs, nihil regibus respondistis:
nihil iudices sententijs: nihil populus suffragiis:
nihil hic ordo autoritate declaravit: mutum
forum, elinguem curiam, tacitam, & factam ci-
vitatem videbatis: quo quidem tempore, cum
is excessisset, qui cædi, & flammæ vobis autho-
ribus restiterat, cum ferro, & facibus homines
tota urbe volitantes, magistratum tecta op-
pugnata, Deorum templa inflammata, summi
viri, & clarissimi Consulibus fascis fractos, fortis-
simi, atque optimi viri Tribuni plebis tantissi-
mum corpus non solum tractum, ac violatum
manu, sed vulneratum ferro, confectumque vi-

distis. Qua strage nonnulli permoti magistratus, partim metu mortis, partim desperatione Reipub. paululam à mea causa recesserunt: reliqui fuerunt, quos neque terror, nec vis, nec spes, nec promissa, nec minæ, nec tela, nec factes à vestra autoritate, à populi Rom. dignitate, à mea salute depellerent. Princeps P. Lentulus parens, ac Deus nostræ vitæ, fortunæ, memoriz, nominis, hoc specimen virtutis, hoc indicium animi, hoc lumen consulatus sui fore putavit, si me mihi, si meis, si vobis, si Reipub. reddidissent. Qui, ut est designatus, nunquam dubitavit sententiam de salute mea se, & Rep. dignam dicere. Cùm à Tribuno pleb. vetaretur, cùm præclarum caput recitaretur, nequis ad vos referret, nequis decerneret, ne disputaret, ne loqueretur, ne pedibus iret, ne scribendo adesset: totam illam clausulam, ut antè dixi, proscriptionem, non legem putavit, qua civis optimè de Rep. meritis nominatum, sine iudicio, cùm unà Senatu, Reip. esset creptus. Ut verò iniit magistratum, non dicam, quid egerit priùs: sed quid omnino egit aliud, nisi ut me conservato, vestram in posterum dignitatem, auctoritatemque sanciret? Dij immortales, quantum mihi beneficium dedisse videmini, quòd hoc anno P. Lentulus Consul fuit, quo quanto maius dedissetis, si superiore anno fuisset! Nec enim

enim eguissem medicina consulari, nisi consulari vulnere concidissem. Audieram ex sapientissimo homine, atque optimo cive, & viro, Q. Catulo non sepe unum Consulem improbum, duos verò nunquam, excepto illo Cinnano tempore, fuisse. Quare meam causam semper fore firmissimam dicere solebat, dum vel unus in Repub. esset Consul. Quod verè dixerat, si illud de duobus Consulibus, quod antè in Rep. non fuerat, perenne, ac proprium manere potuisset. Quòd si Q. Metellus illo tempore Consul fuisset unicus, dubitatis, quo animo fuerit in me conservando futurus, cùm in restituendo auctorem fuisse, adscriptoremque videatis? Sed fuerunt duo Consules: quorum mentes angustæ, humiles, prævæ, oppletæ tenebris, ac sordibus, nomen ipsium consulatus, splendorem illius honoris, magnitudinem tanti imperij nec intueri, nec sustinere, nec capere potuerunt: non Consules, sed mercatores provinciarum, ac venditores vestræ dignitatis, quorum alter à me Catilinam amatorem suum multis audientibus, alter Cethegum consobrinum suum reposcebat: qui me duo sceleratissimi post hominum memoriam non Consules, sed latrones, non modò deseruerunt, in causa præsertim publica, & consulari, sed prodiderunt, oppugnaverunt, omni auxilio non solum suo, sed etiam

tro, ceterorumque ordinum, spoliatum esse voluerunt: quorum alter tamen neque me, neque quemquam fefellit. Quis enim ulla: n ullius boni spem haberet in eo, cuius primum tempus ætatis palam fuisset ad omnes libidines divulgatum? Qui ne à sanctissima quidem parte corporis potuisset hominum impuram intemperantiam propulsare? Qui cum suam rem non minus strenue quam postea publicam confecisset, egestatem, & luxuriam domestico lenocinio sustentavit: qui nisi in aram tribunatus confugisset, nequam vim prætoris, nec multitudinem creditorum, nec bonorum proscriptionem effugere potuisset? Qui in magistratu: nisi rogationem de pyratice bello tulisset, profecto, & egestate, & improbitate coactus, pyratice ipse fecisset: ac minore quidem cum Reip. detrimento, quam quod intra mœnia nefarius hostis, prædoque versatus est: quo inspectante, ac sedente legem tribunus plebis tulit, ne auspicijs obtemperaretur, ne obnuntiare concilio, aut comitijs, ne legi intercedere liceret, ut lex Ælia, & Fusia ne valerent, quæ nostri maiores certissima subsidia Reip. contra tribunitios furores esse voluerunt: idemque postea, cum innumerabilis multitudo bonorum de Capitolio supplex ad eum, sordidata venisset, cumque adolescentibus nobilissimis, cunctisque Equites Roma-

ni se ad leonis impurissimi pedes abiecerant; quo vultu cincinnatus ganeo non solum civium lacrymas, verum etiam patriæ preces repudiavit? Neque eo contentus fuit, sed etiam in concionem ascendit, eaque dixit, quæ, si etiam vir Catilina revixisset, dicere non esset ausus: se Nonarum Decembrium, quæ me Consule fuissent, cunctique Capitolini poetas ab Equitibus Rom. esse repetiturum: nec solum id dixit, sed ei quos commodum fuit, compellavit: L. verò Lamiam, Equitem Roman. præstanti dignitate hominem, & salutem meam pro familiaritate Reip. pro fortunis suis amicissimum, Consul imperiosus exire iussit, & cum vos vestem mutandam censuissetis, cunctique mutassetis, atque idem omnes boni iam antea fecissent: ille unguentis oblitus, cum toga prætexta, quam omnes prætores, ædilesque tum abiecerant, irrisit squallorem vestrum, & luctum gravissimæ civitatis fecitque, quod nemo unquam tyrannus, ut quo minus occulte vestrum malum gemeretur, nihil diceret, ne aperte incommoda patriæ lugeretur, ediceret. Cum verò in Circo Flaminio non à Tribuno pleb. Consul in concionem, sed à latrone archipyrata productus esset, primum processit, qua autoritate vir? Vini, somni, stupri plenus, madenti coma, composito capillo, gravibus oculis, fluentibus buccis,

pressâ voce, & temulêria, Quod in civis indem-
natos esset animadversum, id sibi dixit gravis
author vehementissimè displicere: ubi nobis
hæc autoritas tantu tantu latuit? Cur in lus-
tris, & helluationibus huius calamistrati salta-
toris, tam eximia virtus tandiu cessavit? Nam
ille alter Celsionus Calventius ab adolescentia
versatus est in foro, cum cum præter simulatâ,
versutamque tristitiam nulla res commēdaret,
non Contulis studium, non dicendi iniria rei
militaris, non cognoscendorum hominum, non
liberalitas. Quem præteriens cum incultrum,
horridum, moestumque vidisses, etiam si agres-
tem, & inhumanum existimares, tamen libidi-
nosum, & perditum non dubitares. Cum hoc
homine, aut cum stipite Æthiope, si in foro
constitisses, nihil crederes interesse: sine sensu,
sine sapore linguem, tardum, inhumanum, neg-
lectum, Cappadocem modò abreptum de gre-
ge venaliu diceres. Idem domi quàm libidi-
nosus? Quàm impurus? Quàm imtemperans,
non ianuâ receptis, sed pseudothyro intromis-
sis voluptatibus? Cum verò etiam litteris stu-
dere incipit, & hellue immanis cum Græculis
philosophari; tum est Epicureus, non penitus
illi disciplinæ, quæcumque est, deditus, sed
captus uno verbo voluptatis. Haber autē ma-
gistros non ex istis inceptis, qui dies totos de of-

ficio,

ficio, ac de virtute differunt, qui ad laborem, ad
industriam, ad pericula pro patria subeunda ad-
hortantur: sed eos, qui disparent, horam nul-
lam vacuam voluptate esse debere; in omni
parte corporis semper oportere aliquod gau-
dium, delectationemque versari: his utitur,
quasi præfectis libidinum suarum: hi volup-
tates omnes vestigant, atque odorantur: hi sunt
conditores, instructoresque convivij, idem ex-
pendunt, atque æstimant voluptates, senten-
tiamque dicunt, & iudicant, quantum cuique
libidini tribuendum esse videatur. Horum ille
artibus eruditus ita contempst hanc prudētis-
simam civitatem, ut omnes suas libidines, om-
nia flagitia latere posse arbitraretur, si modò
vultum importunum in forum detulisset. Is nō
me (namque equidem cognoram propter Pisi-
num affinitatem, quàm longè hunc ab hoc ge-
nere cognatio materna Transalpini sanguinis
abstulisset) sed vos, populamque Romanam non
consilio, neque eloquentiâ, quod in multis se-
pè accidit, sed rugis, supercilioque decepit. L.
Piso tunc ausus es isto oculo, non dicam isto
animo; ista fronte, non vitæ, tanto supercilio,
non enim possum dicere, tantis gestis, cum Ga-
binio confociare consilia pestis meæ? Non te il-
lius unguentorum odor, non vini anheliatus,
non frons calamistrati notata vestigijs in eâ cog-
nitio-

H4

nitio-

nitionem adducebat, ut cum illius re similes
 fuisses, frontis tibi integumento ad occultanda
 tanta flagitia diutius uri non liceret; cum hoc
 coire ausus es, ut consularem dignitatem, ut
 Reip. statum, ut senatus auctoritatem, ut civis
 optimè meriti fortunas provinciarum foedere
 addideres? Te Consule, tuis edictis, & imperijs
 senatui, populoque Roman. non est licitum non
 modo sententijs, atque auctoritate sua, sed ne
 luctu quidem, ac vultu Reip. subvenire. Capuæ
 ne te putabas, in qua urbe domicilium
 quondam superbiæ fuit, Consulem esse, sicut
 eras eo tempore; an Romæ, in qua civitate om-
 nes ante vos Consules senatui paruerunt? Tu
 es ausus in Circo Flaminio productus cum tuo
 illo pari dicere, te semper misericordem fuisse?
 Quo verbo senatum atque omnes bonos tunc,
 cum à patria pestem expellerent, crudeles de-
 monstrabas fuisse. Tu misericors me affinem
 tuum quem comitijs prærogativæ primùm cus-
 todem præfeceras, quem Kal. Ianuar. tertio lo-
 co sententiam rogaras, constructum inimicis
 Reipub. tradidisti: tu meum generum propin-
 quum tuum, tu affinem tuam meam filiam su-
 perbißimis, & crudelißimis verbis à genibus
 tuis repulisti: idemque tu clementiã, ac miseri-
 cordiã singulari, cum ego unã cum Reipub. non
 cribunitio, sed Consulari ictu concidissetem, tan-

to scelere, tantaque intemperantiã fuisti, ut ne
 unam quidem horam interesse paterere inter
 meam pestem, & tuam prædam, saltem dum
 conticesceret illa lamentatio, & gemitus urbis.
 Nondum palam factum erat, concidisse Remp.
 cum tibi arbitria funeris solvebantur: uno, co-
 demque tempore domus mea diripiebatur, ar-
 debar: bona ad vicinum Consulem de Palatio, de
 Tusculano ad item vicinum alterum Consulem
 deferebantur; cum ipsidem operis suffragium fe-
 rentibus, eodem gladiatore latore, vacuo non
 modo à bonis, sed etiam à liberis, atque inani
 foro, ignaro populo Rom. quid ageretur, sena-
 tu verò oppresso, & afflicto, duobus impijs, ne-
 farijsque Consulibus, ararium, provinciæ legio-
 nes, imperia donabantur. Horum Consulium
 ruinas vos Consules vestra virtute fulistis sum-
 ma tribunorum plebis, prætoremque fide, &
 diligentia sublevati. Quid ego de præstantissi-
 mo viro T. Annio dicam? Aut quis de tali cive
 satis dignè unquam loquetur? Qui cum videret
 sceleratum civem, aut domesticum potius hos-
 tem, si legibus uti liceret, iudicio esse frangen-
 dum; sin ipsa iudicia vis impediret, ac tolleret,
 audaciam virtute, furorem fortitudine, temeri-
 tatem consilio, manum manu, vim vi esse supe-
 randam, primò de vi postulavit: posteaquam ab
 eodem iudicia sublata esse vidit, ne illa omnia

vi posset efficere, curavit: qui docuit, neque teeta, neque templa, neque forum, neque curiam sine summa virtute, ac maximis opibus, & copijs ab intestino latrocinio posse defendi: qui primus, post meum discessum, merum bonis, timorem huic ordini, servitutem depulit civitati. Quam rationem pari virtute, animo, fide, P. Sextius secutus, pro mea salute, pro vestra autoritate, pro statu civitatis nullas sibi inimicitias, nullam vim, nullos impetus, nullum vitæ discrimen vitandum unquam putavit: qui causam senatus exagitata concionibus improborum sic suâ diligentia multitudini commendavit, ut nihil tam populare, quam vestrû nomen, nihil tam omnibus carum aliquandò, quam vestra uertitas videretur: qui me cum omnibus rebus, quibus tribunus plebis potuit, defendit; tum reliquis officijs iuxta, ac si meus frater esset, sustentavit: cuius ego clientibus, libertis, familia, copijs, litteris, ita sum sustentatus, ut mea calamitatis non adiutor solùm, verum etiam socius videretur. Iam ceterorum officia, studiaque vidistis: quam cupidus mei C. Sestilius, quam studiosus vestri, quam non varius fuerit in causa. Quid M. Cispus? Cui ego ipsi, parenti, fratrique eius sentio quantum debeam: qui cum à me voluntas eorum in privato iudicio esset offensa, publici mei beneficij memo-

moriâ privatam offensionem obliteraberunt. Iam T. Fadius, qui mihi quaestor fuit, M. Curtius, cuius ego patri quaestor fui, studio, amore, animo, huic necessitudini non defuerunt. Multa de me C. Messinius, & amicitia, & Reipub. causa dixit; legemque separatim initio de salute mea promulgavit. Q. Fabricius, si quæ de me agere conatus est, ea contra vim, & ferrum perficere potuisset; mense Ianuario nostrum statum recuperassemus: quem ad salutem meam voluntas impulit, vis retardavit, autoritas vestra revocavit. Iam verò prætores quo animo in me fuerint, vos existimare potuistis. Cum L. Cæcilius privatim me suis omnibus copijs studuerit sustentare, publicè promulgarit de salute mea cum collegis penè omnibus: directoribus autem meorum bonorum in ius adeundi potestatem non fecerit. M. autem Calidius statim designatus sententiâ suâ quam esset cara sibi mea salus, declaravit. Omnia Officia C. Septimij, Q. Valerij, P. Craffi, Sext. Quincti, Cornuti summa, & in me, & in Remp. constituerunt, quæ cum libenter commemoro, tum non invitus nonnullorum in me nefariè commissa prætereo: non est mei temporis iniuras meminisse, quas ego etiâ si ulcisci possem, tamen oblivisci malle: alio transferenda mea tota vita est, ut bene de me meritis referam gratiam, cum apertis hostibus

bellum geram, timidis amicis ignoscam, proditoribus meis non indicem dolorem protectionis meae, defensores reditus dignitate consoletur. Quod si mihi nullum aliud esset officium in omni vita reliquum, nisi ut erga duces ipsos, & principes, atque authores salutis meae satis gratus iudicaret: tamen exiguum reliquae vitae tempus non modò ad referendam, verum etiam ad commemorandam gratiam mihi relictum putarem: quando enim ego huic homini, ac liberis eius, quando omnes mei gratiam referent? Quae memoria, quae vis ingenii, quae magnitudo observantiae, tot, tamisque beneficiis respondere poterit? Qui mihi primus afflicto, & iacenti Consularem fidem, dextramque porrexit: qui me à morte ad vitam, à desperatione ad spem, ab exitio ad salutem revocavit: qui tanto amore in me, studio in Rempub. fuit, ut excogitaret, quemadmodum calamitatem meam non modò levaret, sed etiam honestaret: quid enim magnificentius, quid praeclarius mihi accidere potuit, quam quod illo petente vos decrevistis? Ut cuncti ex omni Italia, qui Rempub. salvam vellent, ad me unum hominem tractum, & propè dissipatum, restituendum, & defendendum venirent: ut qua voce à te, Romule, post Romam conditam Consul utus esset pro universa Rep. apud eos solum, qui eius vocem exaudire pos-

possent, eadem voce sanatus omnibus agris, vicis, atque oppidis, cives, totamque Italiam ad unius salutem defendendam excitaret. Quid ego gloriosius meis posteris potui relinquere, quam hoc senatum iudicasse, qui civis me non defendisset, cum Rempub. salvam noluisse? Itaque tantum vestra auctoritas, tantum eximia Consulis dignitas valuit, ut omnes flagitium se committere putarent, si quis non veniret. Idemque Consul, cum illa incredibilis multitudo Romam, & penè Italia ipsa venisset, vos frequentissimos in Capitolium convocavit. Quo tempore quantam vim naturae bonitas haberet, aut vera nobilitas, intelligere potuistis. Nam Q. Metellus, & inimicus, & frater inimici perspecta vestra voluntate, omnia privata odia deposuit: quem P. Servilius vir cum clarissimus, cum verò optimus, mihi que amicissimus, & auctoritatis, & orationis suae divina quadam gravitate ad sui generis, communisque sanguinis facta, virtutesque revocavit: ut haberet in consilio, & fratrem ab inferis socium rerum mearum, & omnes Metellos praestantissimos civeis penè ex Acheronte excitatos, in quibus Numidicum illum Metellum, cuius quondam de patria discessus honestus ipsi, omnibus luctuosus tandè visus est. Itaque fuit is non modò salutis defensor, qui ante hoc unum beneficium fuerat ini-

ORATIO
 micus, verum etiam adscriptor dignitatis meae. Quo quidem die cum CCCCXII. senatores essetis, magistratusque omnes adessent, dissenfit unus is, qui sua lege coniuratos etiam ab inferis excitandos putarat: atque illo die, quo Remp. meis consiliis conservatam gravissimis verbis, & plurimis iudicassetis, idem Consul curavit, ut eadem à principibus civitatis in concione postero die dicerentur. Cum quidem ipse egit ornatissimè causam meam, perfecitque adstante, atque audiente Italia tota, ut nemo cuiusquam conducti, aut perditii vocem acerbam, atque inimicam bonis posset audire. Ad hæc, non modò adiumenta salutis, sed etiam ornamenta dignitatis meae reliqua vos ijdem addidistis: decrevistis, nequis ulla ratione rem impediret: qui id impedisset, gravitèr, molestèque laturos: illum contra Remp. salutemque bonorum, concordiamque civium facturum: & ut ad vos ea statim referrentur; meque, etiam si diutiùs calumniarentur, redire insististis. Quid ut ijs agerentur gratiæ, qui è municipiis venissent? Quid, ut ad illam diem, res cum redissent, rogarentur, ut pari studio convenirent? Quid denique illo die, quem P. Lentulus mihi, fratrique meo, liberisque nostris natalem colstituit, non modo ad nostram, verum etiam ad sempiterni memoriam temporis? Quo die nos comi-

tijjs centuriatis, quæ maximè maiores iusta dici, haberique noluerunt, arcessivit in patriam: ut eadem centuriæ, quæ me Consullem fecerant, Consulatum meum comprobarent. Quo die quis civis fuit, qui fas esse putaret, quacunque aut ætate, aut valetudine esset, non se de salute mea sententiam ferre? Quando tantam frequentiam in campo, tantum splendorem Italiae totius ordinumque omnium, quando illa dignitate rogatores, diribitores, custodesque vidistis? Itaque P. Lentuli beneficio excellenti, atque divino non solum reduci sumus in patriam, sicut nonnulli clarissimi viri, sed equis insignibus, & curru aurato reportati. Possum ego satis in Cn. Pompeium unquam gratus videri? Qui non solum apud vos, qui omnes idem sentiebatis, sed etiam apud universum Populum Rom. salutem Reipub. & conservatam per me, & coniunctam esse cum mea dixerit: qui causam meam prudentibus commendavit, imperitos edocuerit, eodemque tempore improbos autoritate sua compresserit, bonos excitarit: qui Populum Rom. pro me tanquam pro fratre, aut pro parente, non solum hortatus sit; verum etiam obsecravit: qui cum ipse propter metum dimicationis, & sanguinis domo se teneret, etiam à superioribus tribunis petierit, ut de salute mea, & promulgarent, & referrent: qui in

lonia nuper constituta cum ipse gereret magistratum, in qua nemo erat emptus intercessorum, vim, & crudelitatem privilegij autoritate honestissimorum hominum, & publicis litteris consignavit, princepsque Italia totius praesidium ad nostrum salutem implorandum putavit: cum ipse mihi semper amicissimus fuisset, etiam ut suos necessarios mihi amicos redderet, elaboravit. Quibus autem officijs T. Annij beneficia remunerabor? Cuius omnis actio, ratio, cogitatio, totus denique tribunatus, nihil aliud fuit, nisi constans, perpetua, foris, invicta defensio salutis meae? Quid de P. Sextio loquar? Qui suam erga me benevolentiam, & fidem non solum animi dolore, sed etiam corporis vulneribus ostendit? Vobis vero P. C. singulis, & egi, & agam gratias universis: egi initio, quantum potui: satis ornate agere, nullo modo possum. Et quamquam sunt in pace praecipua merita multorum, quae fileri nullo modo possunt; tamen huius temporis, ac timoris mei non est conari commemorare beneficia in me singulorum: nam difficile est non aliquem, nefas, quemquam preterire. Ego vos universos, patres conscripti, Deorum numero colere debeo. Sed ut in ipsis Dijs Immortalibus non semper eisdem, atque alias alios solemus, & venerari, & precari; sic in hominibus de me divinitus meri-

meritis omnis erit aetas mihi ad eorum egregia merita praedicanda, atque recolenda: hodierna autem die nominatim a me magistratibus statui gratias esse agendas, & de privatis uni, qui pro salute mea municipia, coloniasque adisset, Populum Romanum, supplex obsecrasset, sententiam dixisset eam, quam vos secuti, mihi dignitatem in eam reddidistis: vos me florentem semper ornatis, laborantem mutatione vestris, & prope luctu vestro, quod licuit defendistis. Nostra memoria senatores ne in suis quidem periculis mutare vestem solebant: in meo periculo senatus veste mutata fuit quoad licuit per eorum edicta, qui mea pericula non modo suo praesidio, sed etiam vestra deprecatione nudarent. Quibus ego rebus obiectis, cum mihi privato conflegendum viderem cum eodem exercitu, quem Consul non armis, sed vestra autoritate superatam, multa mecum ipse reputavi. Dixerat in concione Consul, sed clivi Capitolini poenas ab Equitibus Romanis repetiturum: nominatim alij compellabantur; alij citabantur, alij relegabantur: aditus templorum erant non solum praesidijs, & manu, verum etiam demolitione sublatis: alter Consul, ut me, & Rempublicam, non modo desererent, sed etiam hostibus Reip. proderent, pactionibus eos suorum praemiorum obligarat. Erat alius ad portas cum

imperio in multos annos, magnoque exercitu: quem ego inimicum mihi fuisse non dico; tacuisse, cum diceretur esse inimicus, scio. Duæ partes esse in Rempub. cum putarentur, altera me deposcere propter inimicitias, altera timide defendere propter suspensionem cædis putabatur. Qui autem me deposcere videbantur, in hoc auxerunt dimicationis metum, quod nunquam insiciendo suspensionem hominum, curamque minuerunt. Quare, cum viderem senatum ducibus orbatum, me à magistratibus partim oppugnatum, partim proditum, partim derelictum, servos simulatione collegiorum nominatum esse coscriptos, copias omnes Catilinæ penè ipsam ducibus ad cædem cædis, & incendiolorum esse revocatas, Equites Rom. profcriptionis, municipia vastitatis, omnes cædis metu esse permotos: poruit, potui P. C. multis auctoribus fortissimis, viris me vi, armisque defendere, nec mihi ille ipse animus, idem meus vobis non incognitus defuit: sed videbam si vicissim præsentem adversarium, nimium multos mihi alios esse vincendos: si victus essem, multis bonis, & pro me, & mecum etiam pro me esse pereundum; tribunitijque sanguinis ultores esse presentes, meæ mortis poenas, iudicio, & posteritati reservari nolui, cum Consul communem salutem sine ferro defendissem, meam pri-

vatus armis defendere, bonisque viros lugere malui meas fortunas, quam suis desperare: ac si solus essem interfectus, mi turpe sic cum multis, Reipub. funestum fore videbatur. Quod si mihi æternam esse propositam ærumnam arbitrater, morte me ipse potius, quam sempiterno dolore multassem: sed com videre me non diutius, quam ipsam Rempub. ex hac urbe abfuturum: neque ego illa exterminata, mihi remanendum putavi: & illa simul atque revocata est, me secum pariter reportavi: mecum leges, mecum questiones, mecum iura magistratum, mecum Senatûs authoritas, mecum libertas, mecum etiam frugum ubertas, mecum Deorum, & hominum sanctitates omnes, & religiones abfuerunt. Quæ si semper abessent, magis vestras fortunas lugerem, quam desiderarem meas: sin aliquando revocarentur, intelligebam mihi cum illis unâ esse redeundum. Curus mei sensus certissimus testis est hic idem, qui custos capitis fuit, Gn. Plautius, qui omnibus provincialibus ornamenti, commodisque depositis, totam suam questuram in me sustentando, & conservando collocavit: qui si mihi quaestor imperatori fuisset, in filij loco fuisset: nunc certè erit in parentis, cum fuerit, cum fuerit quaestor non imperij, sed doloris mei. Quapropter P. C. quoniam in Rempublicam sum

pariter cum Republica restitutus, non modò in ea defendenda nihil minuat de libertate mea pristina, sed etiam adaugebo. Erenim si eam tum defendebam, cum aliquid mihi illa debebat, quid nunc me facere oportet, cum ego illi plurimum debeo? Nam quid est, quod animum meum frangere, aut debilitare possit; cuius ipsam calamitatem non modò nullius delicti, sed etiam divinorum in Rempub. beneficiorum testem videatis? Nam & importata est, quia defenderam civitatem: & mea voluntate suscepta est; ne à me defensa Respub. per eundem me extremum in discrimen vocaretur. Pro me non ut pro P. Popillio nobilissimo homine adolescentis filij, non propinquorum multitudo populum Rom. est deprecata, non ut pro Q. Metello summo, & clarissimo viro spectatam iam adolescentia filius, non L. & C. Metelli Consulares, non eorum liberis, non Q. Metellus Nepos, qui cum Consulatum petebat, non Lucullis, Servilij, Scipiones, Metellorum filij fientes, ac fordidati Populo Romano supplicaverunt; sed unus frater, qui in me pietate filius, consilijs parens, amore (ut erat) frater inventus est; squalore, & lacrymis, & quotidianis precibus, desiderium meum nominis revocari, & rerum gestarum memoriã usurpari coegit; qui cum statuisset, nisi per vos me recuperasset,

eandem subire fortunam, atque idem sibi domicilium, & vitæ, & mortis deposceret, nunquam nec magnitudinem negotij, nec sollicitudinem suam, nec vim inimicorum, ac tela pertimuit. Alter fuit propugnator mearum fortunarum, & defensor assiduus, summa virtute, & pietate C. Piso gener, qui minas iniuicorum meorum, qui inimicitias affinis mei, propinqui sui, Consulis, qui Pontum, & Bithiniam quaestor pro mea salute neglexit. Nihil unquam senatus de P. Popillio decrevit: Nūquam in hoc ordine Q. Metelli mentio facta est: tribunitijs sunt illi rogationibus, interfectis inimicis, denique nulla auctoritate senatus restituti; cum alter eorum senatui paruisset, alter vim, eademque fugisset. Nam C. quidem Marius, qui hac hominum memoria tertius ante me Consularis tempestate civili expulsus est, non modò à senatu non est restitutus, sed reditu suo senatum cultum penè deleuit, nulla de illis magistratuum consensus, nulla ad Remp. defendendam Populi Rom. convocatio, nullus Italiae motus, nulla decreta municipiorum, & coloniarum extiterunt. Quare, cum me vestra auctoritas arcessierit, Populi Romani revocari, Resp. implorari, Italia cuncta penè suis humeris reportari, non committam P. C. ut cum ea mihi sunt restituta, quæ in potestate mea non